

Kinh ngạc là cảm giác đầu tiên khi tôi đọc truyện chibi, rồi truyện chibi trong tiểu thuyết “Trí Súc vịt” của Geogre Orwell.

Thực ra tôi đã đọc nó một lần trên mạng cách đây đã lâu. Nhưng lần này với những trải nghiệm còn nóng hổi cá nhân, tôi đã nhận thức sâu “thực thực” nó đến nỗi chi

vì lịch sử. Thú vị hơn nữa, đây là một phần phim hoạt hình của Nhà xuất bản Giáo dục, được công bố trên tạp chí ngay tại Sài Gòn.

Có lẽ vì đã sống trong nước, cái tên Geogre Orwell thật xa lạ. Nhưng với tôi đã đọc gì trên thế giới, Orwell là cái tên hoạt hình nổi tiếng với các kịch tác như Trí Súc vịt, 1984 và nhiều tác phẩm khác.

George Orwell, là một nhà văn, nhà hoạt động xã hội, chiến sĩ tranh đấu cho tự do, dân chủ, quyền của con người và quyền các dân tộc; được trao và sáng giá trong năm đầu thế kỷ 20 cho đến bây giờ, Orwell là một trong những người bút tiếng Anh được hâm mộ nhất thế kỷ 20. Ông sinh ngày 25 tháng sáu 1903 tại Motihari, Bengal, Ấn Độ, khi nó còn là một phần của Đế chế

Anh dä i sä thäng trä cä a nä c Anh trong mät gia đänh ngä i Anh vä i tên khai sinh là Eric Arthur Blair.

Ông là ngä i tin täng thâm sâu và hiän cä cuä c đä i cho Chä nghĩa Xã häi, chäng thä c dân, đä quä c và cä c quyän đä i bät kä hình thä c nào, cä trong thä giäi Tä bän và thä giäi tä nhän là Cäng sän. Theo đäch giä Phäm Minh Ngä c thì Trí Súc Vẹt đä c in ở Anh ngày 17 tháng 8 năm 1945 và mät năm sau thì đä c in ở Mä. Trä c đó George Orwell đã cho xuät bän 9 đäu sách vä i täng sä bän in cä ở Anh và Mä là 195.500 cuän. Sau chiän tranh thä giäi thä II do thiäu giäy nên sä läng bän in hän chä, tuy väy cho đän khi Orwell mät vào tháng giäng năm 1950 đã có tät cä 25.500 cuän Trí Súc Vẹt đä c in ở Anh và 590.000 cuän đä c in ở Mä. Điäu đó nói lên thành công to län và ngay läp tä cä a tác phäm. Sinh thä i Orwell tác phäm này đã đä c đäch ra tät cä các ngäng chính cä a châu Âu cũng nhä các thä tiäng nhä Telugu (mät dân tä c thuä c bä c ở n Đä), Ba Tä, Iceland và Ukraine. Sau hän 50 năm kä tä län xuät bän đäu tiên, tác phäm đã đä c đäch ra 68 thä tiäng trên thä giäi và thäng xuyên đä c tái bän. Trong län bình chän 100 tác phäm hay nhät trong thä kä 20 do nhà sách Random House tiän hành, Trí Súc Vẹt đä c xếp thä 31. Täp chí Time đã chän Trí Súc vät vào trong 100 tác phäm Anh ngä hay nhät thä giäi. Ngoài ra nó còn đä i giäi Hugo năm 1996 và lät vào danh sách “Các tác phäm vĩ đä i cä a Phäng Tây”.

Trí Súc vät là mät hiän nguyên vä sä suy thoái tä cách mäng sang xã häi giai cäp, đã soi sáng bi käch cä a loài ngä i thä kä 20. Sä säp đä cä a Bä c täng Berlin năm 1989 cũng nhä sä tan rä cä a Liên Xô năm 1991 càng làm cho chúng ta tin räng nhäng nhà văn hàng đäu luôn là nhäng tiên tri sáng suät.

Tên nguyên gä c cä a Trí Súc vät là Animal Farm: A Fairy Story (Trí súc vät – Mät chuyän ngäng ngôn). Theo wikipedia, trong tác phäm, George Orwell đã dùng hình täng nhäng con gia súc trong trang träi đä thä hiän nhäng tiên đoán cä a ông vä mät nhà nä c Xã häi Chä nghĩa. Tác phäm đä c hoàn thành năm 1945, vào thä i điäm đó phäng Tây không có thông tin đä y đä vä nhäng nhà nä c này, nhä Liên Xô, và hä täng Xã häi Chä nghĩa đang ở thä i kä thänh väng nhät chä a bä c lä nhäng yäu kém cä a mình. Thä nhäng nhäng tiên đoán cä a George Orwell hoàn toàn đäng vä i nhäng gì xäy ra sau này, dù là ở Liên Xô, Trung Quäc, Bä c Triäu Tiên hay Việt Nam.

Tuy tä a sách ghi rõ “mät chuyän ngäng ngôn”, nhäng ở phän Lä i Tä a cho län xuät bän sang tiäng Ukraine đä c chính Geogre Orwell viät bäng tiäng Anh năm 1947. Ông đã viät: “Tôi trä thành ngä i theo träng phái xã häi vì căm thù cách ngä i ta đàn áp và khinh thäng täng läp công nhân công nghiäp nghèo khäch không phäi vì thán phäc xã häi theo kä hoäch hoá vä mät lí luän.” và “bä máy tuyên truyän cä a chä đä toàn trä dä dàng läo lái dä luän ở nhäng nä c dân

ch đ n m c nào. Hai v ch ng tôi đã ch ng ki n nh ng ng i vô t i b qu ng vào nhà giam ch vì h b nghi là không theo đ ng l i chính th ng. Khi tr v Anh chúng tôi th y r t nhi u ng i th o tin và nh y bén tin vào nh ng b n án kì qu c v âm m u ph n b i và phá ho i do báo chí t ng thu t nh ng v án Moscow. Và tôi th c s hi u ra nh h ng tiêu c c c a huy n tho i Xô vi t đ i v i phong trào xã h i ph ng Tây... đ i v i tôi đi u c c kì quan tr ng là nhân dân Tây Âu ph i nh n rõ ch đ Xô vi t nh nó đang là. T năm 1930 tôi nhìn th y r t ít b ng ch ng là Liên Xô đang ti n đ n cái có th th c s g i là Ch nghĩa xã h i. Ng c l i, có nh ng ch đ u rõ ràng r ng xã h i y đang chuy n hoá thành xã h i có tôn ti tr t t và nh ng ng i c m quy n, cũng nh m i giai c p c m quy n khác, ch ng th y có lí do gì đ r i b quy n l c đã làm tôi choáng váng“.

H n 60 năm đã trôi qua k t khi vi t nh ng l i trên, Ng i chi n sĩ c a xã h i, nhà văn Geogre Orwell đã ch ng t kh năng tiên đoán l i l c c a ông qua tác ph m Trở i Súc v t, vì truy n thông Tây ph ng cho đ n g n đây v n luôn “ngây th ” tin vào nh ng đi u “th n k ” c a xã h i Xô Vi t, h không h bi t nh ng l a b p c a chính quy n Xô Vi t, nh ng t i ác man r đ i th i cai tr c a Stalin nh Orwell đã vi t trong Trở i Súc v t. Cho đ n khi Liên Xô và kh i Đông Âu s p đ , nh ng bí m t đ c b ch hóa, ng i ta m i ph n nào bi t đ c th m c nh c a m t xã h i gi i b ng bí t thông tin. M i đây T ng th ng Nga Dmitry Medvedev đã lên án nhà đ c tài Iosif Vissarionovich Stalin m t cách b t ng và m nh m . Theo báo “Izvestia”, ông Medvedev cho bi t: “Liên Xô (lúc y) có m t c u trúc r t ph c t p. Ng i ta có th miêu t chính quy n Stalin nh là m t ch đ toàn tr . Các quy n c b n và quy n t do đã b đàn áp. Stalin đã gi t dân mình hàng lo t, t i ác này không tha th đ c.” Gi i báo chí th t ng c nhiên v l i t cáo t i ác c a Stalin t t ng th ng Dmitri Medvedev, ông ta hoàn toàn không b s c ép công lu n đ ph i nói ra l i khó nói này, hay nói đúng h n là TT Medvedev đang nói s th t v đ t Stalin mà Orwell đã tiên đoán tr c khi Medvedev ra đ i h n 20 năm. Nhìn qua B c Tri u Tiên cũng th , v i l ng thông tin nh nhoi đ c ti t l g n đây, nhân lo i khó có th t ng t ng n i nh ng gi đang th c s đ i n ra trong cái xã h i luôn chìm trong “khu tr i bí n” đó.

Tôi không đ nh l c thu t hay k l i câu chuy n ng ngôn đ y tính tiên tri này. Có l m i ng i khi l t gi t ng trang sách s có nh ng c m xúc, nh ng b t ng thú v khác nhau và ch c ch n ai cũng s liên t ng t ng “nhân v t” trong ti u thuy t v i nh ng m u ng i nhan nh n ngoài đ i. Tôi mu n tr n tr ng gi i thi u nó v i đ c gi và xin trích vài đ n trong tác ph m: “M t lúc sau thì t c a chính ngôi nhà c đàn l n b c ra, t t c , không tr con nào, đ u đi b ng hai chân sau. M t s con b c đi m t cách t tin, m t s con còn l o đ o, giá có cái ba toong thì v ng h n, nh ng t t c đ u đi m t vòng quanh sân mà không con nào b ngã. Cu i cùng là ti ng chó s a đ đ i, ti ng gà gáy vang r n và Napoleon b c ra, l ng th ng t p, dáng oai v , nó nhìn kh p l t, xung quanh tíu tit bày c u. Chân tr c nó c m m t cái roi to“. Và m t đ n n a: “M i thành tích đ u đ c qui v cho Napoleon. Có th nghe th y hai con gà mái tâm s : “Đ i s đ n đ t c a Đ ng chí Napoleon, Lãnh t c a chúng ta, tôi đã đ đ c năm qu tr ng trong sáu ngày v a r i”; hay “hai con bò v a u ng n c v a nói: “Nh s lãnh đ o sáng su t c a đ ng chí Napoleon mà n c đ o này m i ng t làm sao!”. Tôi cũng xin trích thêm m t câu l ng danh c a ki t tác này: “M I CON V T SINH RA Đ U BÌNH Đ NG, NH NG CÓ M T S

CON BÌNH ĐẲNG HẸN NHẸNG CON KHÁC“.

Ngoài Trí Súc vẹt, Geogre Orwell còn cho ra đời tác phẩm nổi tiếng “1984” (Nineteen Eighty-Four). Đây cũng là một tác phẩm viết dưới dạng giả tưởng xuất bản lần đầu năm 1949, được dịch ra hơn 65 thứ tiếng và được lồng tiếng sâu rộng trên văn đàn thế giới thế kỷ 20. Cuộc sống sách này cũng nhào lộn được đưa lên truyền hình, được thành phim, kịch, lên sân khấu opera. Nhân vật Big Brother của tác phẩm 1984 khi được thành phim trở nên nổi tiếng ngang hàng với chuột Mickey của Walt Disney. 1984 thậm chí được trích dẫn khi người ta muốn mô tả một xã hội chuyên chế, độc tài.

Tôi không biết trước đây đã có bao nhiêu phim tiếng Việt nào của Trí Súc vẹt chưa, nhưng việc đó nên bày giở Nhà xuất bản Giấy Vụn mới chính là một bản dịch xuất sắc này của Phạm Minh Ngọc và tôi là quá muộn. Nhưng dù muộn còn hơn không. Tôi vẫn mong thiết tha người Việt được tiếp cận truyện và với tác phẩm này cũng như mong được cầm trên tay bản tiếng Việt của tác phẩm 1984.

© Uyên Vũ